

Kroniek burgerlijk procesrecht 2005

Deel II

Mr. W. Heemskerk, mr. T.F.E. Tjong
Tjin Tai, mw. mr. W.I. Wisman¹

In dit nummer het tweede deel van het jaarlijkse overzicht van de jurisprudentie burgerlijk procesrecht, met aan het eind de nieuwe wetgeving en literatuur.

INHOUD DEEL I

- ▶ **ALGEMENE BEGINSELEN**
 - Toegang tot de rechter
 - Goede procesorde
 - Hoor en wederhoor
 - Onafhankelijkheid en onpartijdigheid
 - Redelijke termijn
- ▶ **ARBITRAGE EN BINDEND ADVIES**
- ▶ **BESLAG**
 - Eis in de hoofdzaak
 - Aansprakelijkheid beslaglegger
 - Opheffing beslag
 - Zekerheidstelling
 - Derdenbeslag
- ▶ **BEWIJS**
 - Bewijslastverdeling: hoofdregel
 - Bewijslastverdeling: andere verdeling bewijslast
 - Bewijsaanbod
 - Waardering bewijs
 - Deskundigenbericht
 - Getuigenbewijs
 - Verschoningsrecht/geheimhouding
 - Voorlopig getuigenverhoor/deskundigenbericht
- ▶ **COMPARITIE VAN PARTIJEN**
- ▶ **COMPETENTIE**
 - Absolute/sectorale competentie
 - Internationale rechtsmacht
- ▶ **DAGVAARDING**
 - Betekening
 - Dagvaarding of verzoekschrift
 - Gebreken en herstelmogelijkheden
 - Inhoud dagvaarding
 - Substantiëringsplicht
- ▶ **EXECUTIE**
 - Schorsing executie
 - Executiegeschil
 - Dwangsom/lijfsdwang
 - Exequatur
- ▶ **EXHIBITIEPLICHT**

INHOUD DEEL II

- ▶ **HUURPROCESRECHT**
- ▶ **INCIDENTEN**
 - Zekerheidstelling
 - Vrijwaring
 - Voeging en tussenkomst
 - Verval van instantie
- ▶ **KORT GEDING**
- ▶ **KOSTEN**
 - Vast recht
 - Proceskosten
 - Buitengerechtelijke kosten
- ▶ **MISBRUIK VAN PROCESRECHT**
- ▶ **PARTIJEN**
 - Bevoegdheid
 - Partijaanduiding
 - Exceptio plurium litis consortium
- ▶ **PLEIDOOI**
- ▶ **RECHTSMIDDELEN**
 - Hoger beroep
 - Appellabiliteit*
 - Gebreken en herstel*
 - Tussentijds hoger beroep*
 - Grieven*
 - Devolutieve werking*
 - Varia*
 - Cassatieberoep
 - Tussentijds cassatieberoep*
 - Incidentele vordering schorsing/uitvoerbaarverklaring bij voorraad*
 - Verzet
 - Herroeping
- ▶ **RECHTSMIDDELEN IN VERZOEKSCRIFTPROCEDURES**
- ▶ **SCHADESTAATPROCEDURE**
- ▶ **UITSpraak**
- ▶ **WIJZIGING VAN EIS**
- ▶ **NIEUWE WETGEVING**
- ▶ **LITERATUUR**

HOGER BEROEP (ZIE RECHTSMIDDELEN)

HUURPROCESRECHT

De termijn om bij de rechter tegen een uitspraak van de huurcommissie op te komen is niet langer twee maanden, maar ingevolge artikel 7:262 BW acht weken, zodat de vordering bij Ktr. Zaandam 12 mei 2005, *Prg.* 2005, 111 moest worden afgewezen.

Voorzieningenrechter Ktr. Eindhoven 6 augustus 2005, *Prg.* 2005, 24 wijst een vordering tot ontruiming tegen een notoire wanbetaler af op grond van de redenering dat de ontruiming niet verhindert dat de huurschuld verder oploopt, aangezien de huurovereenkomst blijft voortbestaan. Er volgt een proceskostenveroordeling nu de ontruiming bij wege van voorlopige voorziening in een reeds aanhangig bodemprocedure had kunnen worden gevorderd.

Als een vordering tot ontruiming in een bodemprocedure is afgewezen, ligt niet voor de hand dat een daarna begonnen kort geding tot ontruiming wel zal slagen. Voorzieningenrechter Ktr. Hoorn 15 april 2005, *Prg.* 2005, 110 geeft terecht aan dat dan terughoudendheid past, in casu werd onvoldoende gesteld om alsnog te komen tot ontruiming.

Hof Amsterdam 21 juli 2005, *Prg.* 2005, 171 heeft de uitvoering van een ontruimingsvonnis geschorst omdat inmiddels de schuldsaneringsregeling van toepassing was verklaard op de huurder. Van belang was dat de lopende huurtermijnen wel werden

¹ De auteurs zijn allen advocaat bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn te Den Haag.

betaald, zodat het slechts ging om een oude huurschuld. Het hof lijkt aldus te anticiperen op het voorgestelde artikel 305 lid 2 Fw in wetsvoorstel 29 942. Wanneer de schuldsanering eindigt, zou een ontruimingsvonnis alsnog ten uitvoer moeten kunnen worden gelegd. Zo liet Ktr. Hoorn 4 juli 2005, *Prg*. 2005, 197 de executie van een twee jaar oud verstekvonnis tot ontruiming toe, nu de huurachterstand waar de ontruiming betrekking op had nog steeds niet was ingelopen. Dat de huurpenningen gedurende de schuldsanering wel steeds waren betaald, deed hier niet aan af.

INCIDENTEN

Ingeval een rechtsmiddel is ingesteld kan bij incidentele vordering (alsnog) de uitvoerbaarheid bij voorraad van de uitspraak a quo worden verzocht op grond van artikel 234 Rv. Geldt dit ook bij een rechtsmiddel tegen

een tussenuitspraak? HR 29 april 2005, *RvdW* 2005, 69, *JOL* 2005, 271 en *JBPr* 2005, 52 m.nt. H.W. Wiersma, rov. 3.3.1 en 3.3.2 beantwoordt deze vraag bevestigend. Daarbij geeft de Hoge Raad uitvoerige overwegingen over de af te wegen omstandigheden en belangen: eiser in het incident moet een zwaarder belang hebben bij de uitvoerbaarheid bij voorraad dan de wederpartij bij het achterwege blijven daarvan. De rechter moet terughoudendheid betrachten vanwege de mogelijkheid dat het rechtsmiddel slaagt en de uitvoeringsmaatregelen alsdan nutteloos blijken. In casu leidde die afweging tot afwijzing.

ZEKERHEIDSTELLING

De zekerheidstelling door vreemdelingen oftewel de cautio iudicatum solvi van artikel 224 Rv was aan de orde in Rb. Roermond 30 maart 2005, *NJF* 2005, 189, *JBPr* 2005, 58, m.nt. J.F. de Heer. Nu eiser in België woon-

plaats lijkt te hebben en onbestreden stelt dat hij daar zijn onderneming uitoefent, kan een proceskostenveroordeling op grond van de EEX-Verordening ten uitvoer worden gelegd en moet de vordering ingevolg artikel 224 lid 2 sub b Rv worden afgewezen.

Eveneens over de cautio, maar ook van belang voor andere zekerheidstellingen, is de vraag wat een toereikende zekerheidstelling is. Dit was aan de orde in Rb. Arnhem 6 oktober 2004, *NJF* 2005, 39. Eiseres trachtte de stelling ingang te doen vinden dat de storting van een bedrag op de rekening van haar eigen advocaat voldoende zekerheid vormde, maar dat werd door de rechtbank terecht afgewezen, nu onzeker was of gedaagde daarop zonder moeite verhaal zou kunnen nemen. Overigens zou de storting op de derdenrekening van de advocaat van eiseres onder omstandigheden behoren te voldoen als er toereikende afspraken over

zijn gemaakt (vgl. HR 12 januari 2001, NJ 2002, 371), maar vanwege de partijdige rol van de advocaat zal de uitbetaling toch problematisch worden als zijn cliënt de uitbetaling verbiedt, in strijd met de gemaakte afspraken. Beter is dan ook een storting bij de wederpartij, een neutrale partij, of de gebruikelijke bankgarantie.

De cautioverplichting geldt naar luid van artikel 224 Rv slechts voor eiser, niet voor gedaagde. Omdat een buitenlandse (conservatoir) beslaglegger in een procedure tot opheffing van beslag gedaagde is, weigerde Hof Amsterdam 28 juli 2005, *JBPr* 2005, 70 m.nt. M. Freudenthal, zekerheidstelling te bevelen. Ook een analoge toepassing van deze bepaling wees het hof af. Dit is onbevredigend, nu de beslaglegger eigenlijk materieel de positie van eiser inneemt. De annotator wijst op de nadelen die deze onevenwichtigheid in de regeling met zich brengt, en beveelt aan dat de rechter een zodanig 'buitenlands' beslag slechts toewijst onder zekerheidstelling ex artikel 701 Rv. Dit lijkt niet onverstandig, met name nu zij erop wijst dat het Nederlands conservatoir beslag internationaal bezien ongebruikelijk gemakkelijk kan worden gelegd. Overigens kan uiteraard wel zekerheidstelling worden gevorderd in de hoofdzaak die ex artikel 700 lid 3 Rv aanhangig moet worden gemaakt, maar de daarvoor verleende termijn kan zodanig zijn dat gedaagde tussentijds al in de problemen komt vanwege het gelegde beslag. Een mogelijke uitweg zou kunnen zijn een beroep op misbruik van bevoegdheid van de beslaglegger doordat zij het beslag handhaaft zonder zekerheid te bieden, en op die grond opheffing te vorderen tenzij zekerheid wordt geboden.

VRIJWARING

De Hoge Raad heeft diverse uitspraken gegeven over de in de praktijk vaak lastige figuur van vrijwaring. Vooropgesteld zij dat de hoofdzaak en vrijwaringszaak afzonderlijke procedures zijn. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat gedaagde in de hoofdzaak een verweer voert dat strijdig is met zijn standpunt in de vrijwaringszaak. De zelfstandigheid van deze procedures is onderstreept in het arrest

HR 13 december 2002, NJ 2005, 139 (Houmada/Winterthur), rov. 3.5 en 3.6 (daarom in vrijwaring geen kostenverdeling met betrekking tot de hoofdzaak). Een gevolg is dat de gedaagde in vrijwaring ook geen recht heeft op de stukken in de hoofdzaak (aldus blijkt uit de conclusie voor HR 8 april 2005, *JOL* 2005, 210). Verder volgt hieruit dat een schikking in de hoofdzaak geen gevolgen heeft voor de vrijwaringsprocedure (Rb. Utrecht 6 oktober 2004, *NJF* 2005, 35, rov. 4.5).

Toch leidt dit licht tot vergissingen. In HR 4 februari 2005, *JOL* 2005, 74 had gedaagde in vrijwaring aangevoerd dat eiser in de hoofdzaak eigen schuld had. Dit verweer was niet gevoerd door gedaagde in de hoofdzaak, eiser in vrijwaring. Het hof ging in de vrijwaringszaak niet in op dit verweer: ten onrechte, nu het feit dat in de hoofdzaak geen eigen schuld was vastgesteld, er niet aan afdeed dat in de vrijwaringsprocedure niet vaststond dat eigen schuld ontbrak. Een les is dat de eiser in vrijwaring serieus aandacht dient te besteden aan de verweren van gedaagde in vrijwaring, om deze zonedig ook in de hoofdzaak in te brengen (ook al bestrijdt hij deze in de vrijwaring).

Een vordering tot vrijwaring dient ex artikel 210 lid 1 Rv voor alle weren te worden gedaan. Deze regel dient gerelativeerd te worden indien de aanleiding voor de vrijwaring wordt gevonden in een latere eiswijziging: alsdan is het tijdig als de vordering bij eerste conclusie na of akte in reactie op de eiswijziging wordt gedaan. Aldus Hof Amsterdam 10 maart 2005, *JBPr* 2005, 67, met instemming van annotator H.W. Wiersma.

Indien aan de formele eisen is voldaan, is het toestaan van vrijwaring in de praktijk regel; in Rb. Utrecht 2 februari 2005, *JBPr* 2005, 60 m.nt. M.O.J. de Folter deed daar niet aan af dat het een ondervrijwaringsprocedure betrof en de onderwaarborg failliet was verklaard. Daarbij liet de rechtbank meewegen dat het faillissement mogelijk zou zijn geëindigd tegen de tijd dat de desbetreffende dagvaarding zou worden uitgebracht.

De annotator heeft bedenkingen vanwege de complicaties en tijdsverlies bij zodanige ondervrijwaring.

VOEGING EN TUSSENKOMST

Het zojuist besproken vonnis Rb. Utrecht 2 februari 2005, *JBPr* 2005, 60 m.nt. M.O.J. de Folter is tevens van belang nu de waarborg ook partijvoeging ex artikel 214 Rv had verzocht in de hoofdzaak. Dit was op zichzelf terecht, nu de waarborg niet van rechtswege partij is in de hoofdzaak, maar daar wel belang bij kan hebben. Alleen miskende de waarborg dat die vordering in de hoofdzaak moet geschieden, niet in de vrijwaringsprocedure. Zij werd daarom naar de juiste procedure verwezen.

VERVAL VAN INSTANTIE

Verval van instantie is een figuur die vooral onder het oude recht van betekenis was; tegenwoordig kan de wederpartij niet langer worden overvallen door een zodanige vordering (zie artikel 251 Rv). Ingevolge het overgangsrecht is op lopende procedures evenwel het oude recht nog van toepassing. Daardoor komen er nog steeds uitspraken hierover voor. In HR 11 maart 2005, *JOL* 2005, 153 verwierp de Hoge Raad cassatieberoep tegen vervallenverklaring onder toepassing van artikel 81 RO; de klachten over misbruik van procesrecht en strijd met redelijkheid en billijkheid konden niet slagen nu het gaat om een volkomen regulier procedureel middel.

In HR 25 november 2005, *JOL* 2005, 684, had het hof in een zaak die voor arrest stond, maar geroyeerd was in verband met onderhandelingen, het verval van instantie uitgesproken. Op het eerste gezicht lijkt dit onjuist, nu in een zaak die voor arrest staat juist géén proceshandeling meer nodig is. Als een hof drie jaar lang geen arrest wijst, kan niet reeds daarom verval van instantie worden gevorderd. Daar was in cassatie echter niet over geklaagd. In cassatie werd slechts geklaagd over een mogelijke tussentijdse schorsing van de procedure met verlenging van de vervaltermijn, wegens defungeren van procureurs: die klachten faalden alle. Denkelijk speelde in casu een rol dat de zaak geroyeerd was en het voor daad-

werkelijk verkrijgen van arrest nodig was dat de zaak weer werd opgebracht, en dat opbrengen was dan de proceshandeling waar de wederpartij mee in gebreke was gebleven. Problematisch in die benadering blijft, dat beide partijen de zaak weer kunnen opbrengen en dus niet kan worden gezegd dat één partij in gebreke was. Het is niet uitgesloten dat als in die drie jaar de onderhandelingen bleven doorlopen, het vragen van verval van instantie neerkomt op misbruik van procesbevoegdheid nu de wederpartij daar dan niet op bedacht hoefde te zijn. De rechter zit er niet op te wachten dat de zaak, louter om het verval van instantie te stuiten, elke drie jaar wordt opgebracht en onmiddellijk weer geroyeerd.

Het Hof Den Haag 16 juni 2005, *NJF* 2005, 312 oordeelde in een procedure na cassatie en verwijzing dat de zaak op 1 januari 2002 nog niet bij het hof was aangebracht en dus op die datum niet aanhangig was, zodat het nieuwe recht van toepassing en het verval van instantie niet kon worden uitgesproken. Dit lijkt in strijd met HR 5 september 2003, *NJ* 2004, 489.

KORT GEDING

Over de verhouding tussen kort geding en bodemprocedure is in de kronieken van de voorgaande jaren al het nodige gezegd. Uit de jurisprudentie blijkt dat de kortgedingrechter zijn oordeel over de toewijsbaarheid van het gevorderde kan baseren op een prognose over de uitkomst in de bodemprocedure. Dit kan ook ten aanzien van een bestuursrechtelijke procedure, zo bevestigt HR 14 januari 2005, *JOL* 2005, 18. De rechter had daar de ontruiming van een (ten aanzien van haar verblijfsvergunning uitgeprocedeerde) asielzoekster toegewezen, mede op basis van een prognose van de uitkomst van een nog lopende bezwaarprocedure.

Indien er een uitspraak in de bodemprocedure is geweest, dient de kortgedingrechter zich daarnaar te richten. Dat geldt echter alleen als het een procedure tussen dezelfde partijen betreft. Zo verwierp het Hof Amsterdam 12 augustus 2004, *NJ* 2005, 533, rov.

4.6, het betoog dat het zijn arrest diende af te stemmen op een bodemvonnis in een uitspraak over dezelfde kwestie tussen andere partijen. Formeel gesproken juist, wat niet wegneemt dat het onwenselijk is als er materieel onverenigbare uitspraken worden gegeven tussen verschillende partijen. Terecht beoordeelde het hof in casu of er verschillen waren die een mogelijk andere uitkomst rechtvaardigden.

Zuivering van het verstek kan tot aan de uitspraak (artikel 142 Rv), ook in kort geding. In een Antillenzaak werd evenwel geoordeeld dat ongemotiveerde zuivering van het verstek een week na de zitting, één dag voor vonnis, strijdig was met het spoedeisend karakter van het kort geding (Voorzieningenrechter GEA Aruba 20 april 2005, *NJF* 2005, 213). Strikt genomen betreft dit de goede procesorde die zich ertegen verzet dat de gedaagde op deze wijze een mogelijk ongunstige uitspraak kan ophouden.

KOSTEN

FAST RECHT

De berekening van het vast recht geschiedt naar de waarde van de vordering waar het geschil betrekking op heeft. Die berekening moet voor de lopende instantie geschieden. Het is mogelijk dat door beperking van het geschil in appèl of in cassatie niet langer de gehele vordering inzet van het geding is; dat lagere bedrag is dan de grond voor de berekening van het vast recht (aldus HR 18 februari 2005, *NJ* 2005, 227, rov. 2.2).

PROCESKOSTEN

Volgens staande rechtspraak levert een ten onrechte uitgesproken kostenveroordeling voldoende belang op bij cassatie van een uitspraak waar materieel geen belang meer bij is (laatstelijk HR 13 mei 2005, *RvdW* 2005, 70, rov. 3.2). Dit belang moet wel in concreto aanwezig zijn: indien verweerder in cassatie aan eiser geheel toegeeft op het punt van proceskosten, komt dit belang alsnog te ontvallen. In HR 13 mei 2005, *JOL* 2005,

WAT EEN SEXY
KORT GEDING!

285 had de wederpartij op enigszins meerduidige wijze afstand gedaan en consequent betoogd dat eiser geen belang had bij cassatie; de Hoge Raad leidde hieruit af dat zij volledig afstand had gedaan van alle rechten die zij meende te kunnen ontleen aan de in cassatie bestreden uitspraak.

Proceskosten worden toegewezen op grond van artikel 237 Rv. Uitgangspunt is dat de in het ongelijk gestelde partij in de (gehele) kosten wordt veroordeeld. Daaruit volgt, dat als de rechter van die regel wil afwijken, hij zodanig oordeel moet motiveren en op enige in de wet genoemde grond moet baseren. Aldus HR 15 april 2005, *JBPr* 2005, 50 m.nt. A.W. Jongbloed, rov. 3.4. Het is dan ook twijfelachtig of Ktr. Rotterdam 27 januari 2005 en 23 juni 2005, *PrG* 2005, 148 mocht komen tot compensatie van kosten vanwege de weinig toegeeflijke houding van (de winnende) eiser, hoe begrijpelijk zo'n oordeel ook moge zijn.

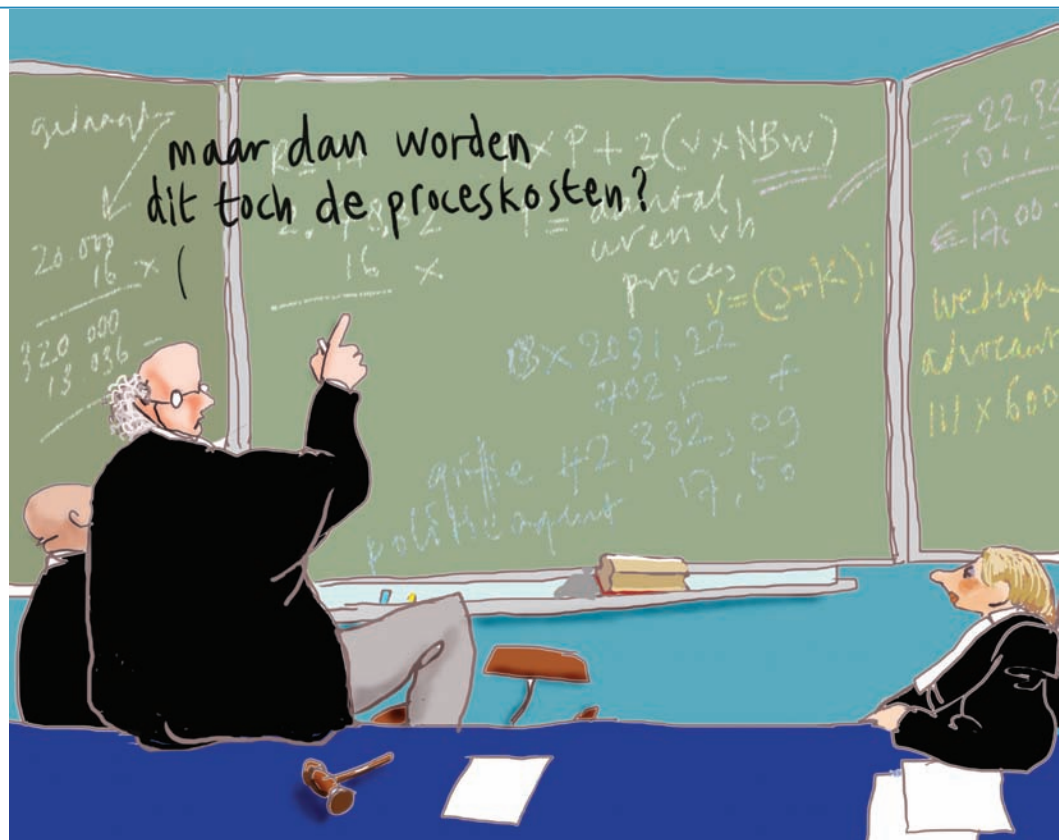
De toepassing in appèl van deze regel levert enige hoofdbrekens op. Zo wordt appellant in appèl ook volledig in het ongelijk gesteld als weliswaar enige grieven slagen maar het vonnis a quo onder verbetering van gronden wordt bekrachtigd (HR 12 augustus 2005, *NJ* 2006, 98, *JBPr* 2005, 55). Een andere bijzonderheid geldt in sommige gevallen voor de proceskosten in incidenteel appèl. Vanwege de devolutieve werking van het appèl moeten verweren van geïntimeerde uit eerste aanleg vaak ambtshalve door het hof onder ogen worden gezien. Als geïntimeerde

zodanig verweer ten overvloede in incidenteel appèl herhaalt, kan de verwerping van dat verweer niet op een kostenveroordeling komen te staan (HR 8 april 2005, *JOL* 2005, 212, rov. 4.1). De Hoge Raad verwijst naar HR 10 juni 1988, *NJ* 1989, 30, waar is aangegeven dat er in zo'n geval moet worden afgezien van enige kostenveroordeling in incidenteel appèl.

Een van de uitzonderingen op de hoofdregel is de compensatie tussen voormalige echtelieden ex artikel 237 lid 1, tweede zin, Rv. Hoewel zodanige compensatie als regel geschiedt, is het een bevoegdheid, geen verplichting. Het is dan ook niet onjuist als de appèlrechter de kosten in appèl compenseert maar de kostenveroordeling in eerste aanleg (waarbij de man als in het ongelijk gestelde partij in de kosten werd veroordeeld) in stand laat (HR 9 september 2005, *JBPr* 2006, 3 m.nt. Klaassen). Mogelijk wenste het hof niet het vonnis uit eerste aanleg louter vanwege de kostenveroordeling te vernietigen.

Een andere uitzondering is het nodeloos veroorzaken van kosten. De lagere rechtspraak laat hier diverse voorbeelden van zien: het nodeloos gebruik van twee dagvaardingen, waar één had volstaan (Ktr. Den Bosch 28 april 2005, *Prg.* 2005, 103), het achterhouden van relevante gegevens in eerste procedure, waardoor een tweede procedure nodig werd (Voorzieningenrechter Rb. Maastricht 1 september 2005, *NJF* 2005, 374), nodeloos veroorzaakte kosten nu appèl eerst nodig was omdat gegevens niet in eerste aanleg waren verstrekt ondanks verzoek van de rechtbank (Hof Amsterdam 28 april 2005, *NJF* 2005, 450).

Zoals bekend worden proceskosten forfaitair berekend. Op zichzelf kan tegen zodanige forfaitaire vaststelling worden opgekomen met het betoog dat op basis van onrechtmatige daad een volledige vergoeding nodig is, aldus HR 17 december 2004, *NJ* 2005, 361 m.nt. MRM, rov. 3.4. In diezelfde uitspraak overweegt de Hoge Raad dat voor zodanige integrale vergoeding boven de wettelijk forfaitaire regeling slechts in zeer bijzondere omstandigheden grond kan zijn.

Een reden kan zijn dat bij overeenkomst is afgesproken dat een volledige proceskostenvergoeding moet worden betaald: artikel 237 Rv is in zoverre van regelend recht (Hof Amsterdam 17 maart 2005, *NJF* 2005, 199, *Prg.* 2005, 63). Verder is niet uitgesloten dat een rechter in bepaalde omstandigheden reden ziet om zonder daartoe strekkend beding toch een integrale vergoeding van kosten van rechtsbijstand toe te wijzen. Ktr. Rotterdam 5 juli 2005, *Prg.* 2005, 14 gaat hier uitvoerig op in, maar concludeert ten slotte dat in casu geen sprake is van bijzondere omstandigheden die daartoe kunnen leiden.

De berekening van de exacte proceskosten lijkt vaak een hogere vorm van wiskunde, met name waar reconventionele vorderingen en incidentele appèllen over elkaar heen buitelen, of als de procedure veel enquêtes, deskundigenberichten en tussentijdse conclusies en aktes heeft doorgemaakt. Toch loont het om de berekening van de rechter te controleren: men kan bijvoorbeeld in casu klagen over een onbegrijpelijke kostenveroordeling (zie laatstelijk HR 10 juni 2005, *JOL* 2005, 355).

In de verzoekschriftprocedure is de kostenveroordeling ingevolge artikel 289 Rv geen

verplichting maar slechts een bevoegdheid. Een verzoek tot aanvulling van een beschikking waarin een kostenveroordeling werd geweigerd onder verwijzing naar deze bevoegdheid, mede gelet op het feit dat eiser in het petitum 'kosten rechtens' had gevorderd, wat als referte aan het oordeel van de rechter werd opgevat (Rb. Maastricht 25 januari 2005, *NJF* 2005, 151). Deze uitleg is betwistbaar. Zekerheidshalve zou men de formulering in het modelverzoek- of verzoekschrift kunnen aanpassen.

BUITENGERECHTELIJKE KOSTEN

Buitengerechtelijke incassokosten kunnen slechts voor vergoeding in aanmerking komen voorzover die betrekking hebben op andere verrichtingen dan de proceskosten van artikel 241 Rv, zo heeft de Hoge Raad herhaald in HR 14 januari 2005, *JOL* 2005, 17, rov. 3.9. Het blijft onduidelijk wat precies onder die andere verrichtingen valt. Een uitspraak die licht tot misverstanden leidt is HR 18 februari 2005, *NJ* 2005, 216, *JBPr* 2005, 36 m.nt. M.R. Ruygvoorn (Pejori/Aegon). Daar werden ogenschijnlijk buitengerechtelijke kosten van gedaagde toegewezen. Het betrof evenwel een geval waarin Aegon een reconventionele vordering had ingesteld tot terugbetaling van een voorschot, vergoeding van onderzoekskosten, alsmede buitenge-

rechtelijke kosten van rechtsbijstand. Het ging dus om een zelfstandige vordering, niet om kosten die op voet van artikel 237 Rv in conventie werden verzocht. Dat de vordering gebaseerd was op de handelingen mede ter verweer tegen het in conventie aan de orde gestelde, doet daar niet aan af. Verder was de vordering tot vergoeding van kosten gebaseerd op wanprestatie; de buitengerechtelijke kosten waren gevorderd op grond van een daartoe strekkend beding dan wel onrechtmatige daad, en deze kunnen in beginsel toewijsbaar zijn. Men kan overeenkomen dat kosten boven de grenzen van artikel 6:96 lid 2 sub c BW en artikel 241 Rv worden toegewezen. Het hof had dan ook de gegrondheid van die stellingen nader moeten onderzoeken. Of de kosten kunnen worden toegewezen en tot welke hoogte, is daarmee nog niet uitgemaakt.

Een beroep op een beding kan dus leiden tot een hogere vergoeding voor buitengerechtelijke kosten. Dan moet zo'n beding uiteraard wel worden aangetoond, anders faalt de vordering op die grond. Bovendien zal men moeten onderbouwen dat zulke kosten zijn gemaakt. Dat werd allemaal nagelaten in Hof Den Haag 20 augustus 2004, *Prg.* 2005, 8. Zie evenzo ten aanzien van ontoereikende specificatie Ktr. Haarlem 23 mei 2005, *Prg.* 2005, 158. Omgekeerd zal verweerder het gemaakt zijn van de kosten moeten weerspreken om niet het risico te lopen dat zij zonder meer worden toegewezen (Ktr. Lelystad 21 juli 2004, *Prg.* 2005, 6). Verder kunnen ook bedongen kosten (vaak tot een zeker percentage van de vordering) worden gematigd, met name als niet onderbouwd is dat daadwerkelijk redelijke kosten zijn gemaakt boven het forfaitaire tarief (zie Rb. Dordrecht 2 maart 2005, *Prg.* 2005, 73). Ktr. Deventer 19 mei 2005, *Prg.* 2005, 91 paste matiging toe nu een berekening louter op basis van de som van op verschillende momenten openstaande bedragen onredelijk hoog zou zijn. Er bleek immers van regelmatige huurbetalingen, zodat een berekening op basis van het gemiddeld openstaande bedrag beter op zijn plaats was.

MISBRUIK VAN PROCESRECHT

Voor advocaten is met name belangrijk de vraag wanneer het aanspannen van een procedure misbruik van bevoegdheid (en daarmee een onrechtmatige daad) oplevert. Rb. Breda 19 januari 2005, *NJF* 2005, 125 beoordeelt dit in een voorbeeldige redenering. Mede nu in de hoofdzaak vijf tussen-vonnissen waren geweest kon niet gezegd worden dat de vordering evident ongegrond was, terwijl de uitlatingen van de toenmalige eiser erop wezen dat hij wel degelijk vergoeding van zijn beweerdelijke schade wenste en niet slechts de procedure instelde om de ander te schaden.

De advocaat die zijn billen brandde aan het starten van een werkelijk kansloze procedure, moest zelf op de blaren zitten en werd door Rb. Leeuwarden 27 juli 2005, *NJF* 2005, 425, *JBPr* 2006, 26 m.nt. B.T.M. van der Wiel, tot vergoeding van schade veroordeeld.

Het misbruik van de 'wisselbepaling' van artikel 69 Rv om tijd te winnen begint zichtbaar op zijn eind te lopen. Het enige voorbeeld sedert de vorige kroniek is Hof Den Haag 3 september 2004, *NJF* 2005, 26, waar appèl in een verzoekschriftprocedure werd ingesteld bij dagvaarding. De advocaat voerde aan dat hij zijn toevlucht tot deze noodgreep nam omdat hij de stukken te laat overgedragen had gekregen om grieven te formuleren; het hof aanvaardde dit niet en wees er op dat de memorie van grieven daarna nog een halfjaar op zich had laten wachten. Het resultaat: niet-ontvankelijkheid.

Een uitzonderlijke beslissing is het verbod aan Dexia om nieuwe procedures tot nakoming aanhangig te maken in zaken waar de vernietiging ex artikel 1:89 BW van de Lease-overeenkomst is ingeroepen. Voorzieningenrechter Rb. Amsterdam 14 december 2004, *NJF* 2005, 27 sprak dit verbod uit, gelet op de aanzienlijke kosten aan rechtsbijstand die dit voor de potentiële gedaagden zou opleveren, terwijl er twijfel bestond en nog lang zou bestaan over de rechtsgeldigheid van de lease-overeenkomsten en de vernietiging daarvan.

Het forumshoppen is een bekende tactiek onder advocaten en is op zichzelf niet ongeoorloofd. Men kan echter te ver gaan, zoals eisers in Voorzieningenrechter Rb. Arnhem 22 november 2004, *NJF* 2005, 96. Na een tegen hen gewezen ongunstig vonnis van de voorzieningenrechter te Alkmaar hadden hun wederpartijen een nieuw kort geding te Alkmaar aanhangig gemaakt. Daarop maakten eisers een kort geding in Arnhem aanhangig zonder melding te maken van het feit dat er reeds een ander geding in Alkmaar was geïnterveerd, met als rechtvaardiging dat zij een vooringenomenheid bij de Alkmaarse rechter hadden bespeurd. De Arnhemse rechter wees erop dat zij dan appèl hadden moeten instellen, terwijl bovendien de Arnhemse zaak op zo korte termijn aanhangig was gemaakt dat gedaagden zich niet toereikend hadden kunnen voorbereiden. Eisers werden niet-ontvankelijk verklaard.

Het handhaven van een hoge bankgarantie kan eveneens misbruik van bevoegdheid opleveren. In Rb. Zwolle-Lelystad 17 november 2004, *NJF* 2005, 102 was ter opheffing van een beslag een bankgarantie afgegeven van f 1.500.000, maar bleek in de hoofdzaak in appèl dat er hoogstens een vordering van f 127.500 met rente en kosten zou resteren. De rechtbank verwees naar het arrest HR 11 april 2003, *NJ* 2003, 440, waar is aangegeven dat de aansprakelijkheid voor een te hoog beslag bij een gedeeltelijk toegewezen vordering moet worden beoordeeld aan de hand van de criteria voor misbruik van recht, en oordeelde dat in casu de beslaglegger althans vanaf het tussenarrest zodanig misbruik maakte door zonder redelijk belang de verlaging van de garantie te weigeren.

ONBEVOEGDHEID (ZIE COMPETENTIE)

PARTIJEN

BEVOEGDHEID

De Staat kan in een procedure krachtens volmacht optreden om de belangen van minister-president Balkenende te behartigen, zolang de rolverdeling maar duidelijk is, aldus Rb. Amsterdam 2 februari 2005, *NJF* 2005, 157, rov. 4.4. De Staat is dan for-

Als u die tanden in uw nek
voelt, moet u maar denken:
materieel bijt ik u.

mele procespartij en Balkenende materiële procespartij. Bij 'cessie ter incasso' ligt het anders: een rechthebbende kan ook een derde last geven een vordering op eigen naam in te stellen. Een dergelijke last brengt in beginsel mee dat de derde ook in eigen naam kan optreden, in welk geval de lasthebber niet gehouden is in de dagvaarding of anderszins te vermelden dat hij ter behartiging van de belangen van een ander optreedt; hij is formele én materiële procespartij. In HR 26 november 2004, NJ 2005, 41, rov. 3.3 werd wel beslist dat als het verweer van de wederpartij daartoe aanleiding geeft de lasthebber dient te stellen en zonnig te bewijzen dat hij uit hoofde van lastgeving bevoegd is op eigen naam ten behoeve van de rechthebbende op te treden.

Een vereniging van eigenaars van appartementsrechten is rechtspersoon (artikel 5:124 lid 1 BW) en kan in rechte haar leden vertegenwoordigen (artikel 5:126 lid 2 BW). Aan de vereniging van eigenaars van vakantie-woningen in een recreatiepark – niet zijnde appartementsrechten – komt een dergelijke

bevoegdheid echter niet toe; omdat ook uit haar statuten niet een dergelijke vertegenwoordigingsbevoegdheid voortvloeide, werd zij in een vordering tot ontbinding van de door haar leden gesloten individuele beheersovereenkomsten niet-ontvankelijk verklaard door Rb. Roermond 6 april 2005, NJF 2005, 183, rov. 5.3-5.4.

Zowel de ouder als de voogd dient op straffe van niet-ontvankelijkheid over een machtiging van de kantonrechter te beschikken, als zij namens een minderjarige een eis instellen of een rechtsmiddel aanwenden (artikelen 1:253k en 349 BW). Het verzuim van het ontbreken van een machtiging kan evenwel achteraf worden hersteld. Hof Leeuwarden 17 november 2004, NJF 2005, 53, rov. 6 was van oordeel dat het verzuim ook in hoger beroep kan worden hersteld, als in eerste aanleg door het ontbreken van de machtiging een niet-ontvankelijkverklaring is gevolgd. Als een schuldeiser tijdens een procedure zijn vordering cedeert, maar die vordering niet rechtsgeldig overdraagt, dan blijft hijzelf ontvankelijk in zijn vordering

tegen de debiteur. Dat is nogal wieses, maar toch moest de Hoge Raad dat het hof uitlegen in HR 28 januari 2005, JBP 2005, 32 m.nt. E.F. Groot, rov. 3.3-3.4.

Belangenorganisaties die een vordering tegen de SGP hebben ingesteld, om te bereiken dat ook vrouwen lid van die partij kunnen worden, worden niet-ontvankelijk verklaard, omdat de mogelijkheid om volwaardig lid van de SGP te worden alleen een belang is van vrouwen die de beginselen van die partij onderschrijven en dat kan niet van iedere vrouw in Nederland worden gezegd. Er is ter zake geen concreet omschrijfbaar groep van vrouwen die de belangenverenigingen kunnen vertegenwoordigen. Anders ligt dat ten aanzien van hun vordering tegen de Staat, om te bereiken dat de subsidie aan de SGP wordt stopgezet, omdat ter zake wordt opgekomen voor het algemeen belang dat de Staat op grond van verdragsverplichtingen passende maatregelen treft om te bevorderen dat politieke partijen niet discrimineren op grond van geslacht. Zie Rb. Den Haag 7 september 2005, NJ 2005, 473 en 474, NJF 2005, 316 en 317.

Ktr. Dordrecht 22 september 2005, Prg 2005, 182 m.nt. JGK besliste dat een maatschap van gerechtsdeurwaarders kan optreden als gemachtigde van een procespartij, omdat een maatschap – hoewel geen rechtspersoon – ook zelf kan optreden als procespartij (vgl. HR 5 november 1976, NJ 1977, 586 m.nt. WHH). Annotator Kuhlmann is het met de uitspraak niet eens, omdat volgens hem de wetgever bij gemachtigde in de zin van artikel 81 lid 1 en 4 Rv een natuurlijk persoon voor ogen heeft gehad.

PARTIJAANDUIDING

Als in een dagvaarding een partij verkeerd wordt aangeduid, dan kan dat tot problemen leiden, die in het bijzonder in appèl of cassatie nog wel eens fatale gevolgen kunnen hebben. Als voor gedaagde duidelijk is dat met Frisol Oil Products B.V. de rechtspersoon Frisol B.V. wordt bedoeld, die de handelsnaam Frisol Oil Products (soms met de toevoeging B.V.) voert, dan kan eiseres volgens Rb. Rotterdam 1 december 2004,

NJF 2005, 71 niet worden beschouwd als ‘spookpartij’. Ook de Hoge Raad is soepeler geworden dan bijvoorbeeld nog in HR 6 december 2002, *NJ* 2004, 162 m.nt. HJS, *JBPr* 2003, 8 m.nt. E.F. Groot, rov. 3.5.3, waarin hij de appellant afstrafte die in hoger beroep de in eerste aanleg voor een minderjarige optredende wettelijk vertegenwoordiger dagvaardde, hoewel de appellant had kunnen weten dat die minderjarige inmiddels meerderjarig was geworden. In HR 27 mei 2005, *RvdW* 2005, 79, *JBPr* 2005, 54 m.nt. B.T.M. van der Wiel, een tweede cassatieprocedure tussen partijen, was in cassatie Van der Graaf Waalwijk B.V. gedagvaard, terwijl al na de eerste cassatieprocedure bekend was gemaakt dat deze rechtspersoon door een fusie was opgegaan in Transportgroep Van der Graaf B.V. De Hoge Raad vond echter dat het wel duidelijk was dat van een vergissing sprake was en oordeelde dat ‘(e)en in rechte te respecteren belang bij het beroep op die onjuiste tenaamstelling ontbreekt’. Dat de wind echt uit een andere richting is gaan waaien, blijkt ook uit HR 25 november 2005, *JBPr* 2006, 5 m.nt. K. Teuben, rov. 3.2-3.3, waarin de Hoge Raad het niet erg vond dat Koks Nilo B.V. in cassatie werd gedagvaard, hoewel die rechtspersoon eigenlijk Koks Nilo Milieu B.V. heette en inmiddels door fusie was opgegaan in SITA Recycling Services West B.V., temeer nu van die fusie hangende appèl geen mededeling was gedaan; ook hier geen ‘in rechte te respecteren belang bij het beroep op de onjuiste tenaamstelling in de cassatiedagvaarding’.

Inmiddels is ook duidelijk dat van een procespartij geen voortdurend handelsregisteronderzoek kan worden verlangd, om te verifiëren of haar wederpartij al dan niet is gefuseerd of van naam is veranderd, hoewel een dergelijk onderzoek uiteraard wel verstandig is. In HR 10 september 2004, *NJ* 2005, 223, rov. 4.4 werd vooropgesteld dat een rechtsmiddel tegen een niet-bestaande rechtspersoon tot niet-ontvankelijkheid moet leiden, tenzij de partij die dat rechtsmiddel aanwendt niet wist en redelijkerwijs ook niet kon weten dat aan de zijde van haar wederpartij een rechtsovergang heeft plaatsgevonden. Daarbij rust op de

partij die het rechtsmiddel aanwendt geen onderzoeksplicht. Een gelijk oordeel werd uitgesproken in HR 11 maart 2005, *NJ* 2005, 224 m.nt. HJS, rov. 3.2. Evenmin kan worden gevegd dat iemand alle rouwadvertenties naleest, om te bezien of zijn wederpartij al dan niet is overleden en of derhalve de erfgenamen in rechte zouden moeten worden betrokken. Om die reden oordeelde het gerechtshof te Den Bosch een appèl tegen twee bewindvoerders ontvankelijk, hoewel de onderbewindgestelde inmiddels was overleden en het bewind daarmee geëindigd. De cassatieadvocaat maakte vervolgens echter de fout om beide bewindvoerders voor de Hoge Raad te dagvaarden, hoewel uit de appèlprocedure zelf inmiddels wel duidelijk was hoe de vork in de steel zat: hij had de gezamenlijke erfgenamen van de onderbewindgestelde in cassatie moeten betrekken, aldus HR 11 februari 2005, *NJ* 2006, 44, *JBPr* 2005, 33 m.nt. E. Loesberg, rov. 3.2, en niet-ontvankelijkverklaring volgde. Cassatieberoep namens iemand die al meer dan tien jaar dood is, leidt nog wel tot niet-ontvankelijkheid, aldus HR 29 april 2005, *NJ* 2005, 446, rov. 3. Overigens was de fout nog wel een beetje begrijpelijk: in een onteigeningsprocedure had de gemeente wijlen J.J. van Peij betrokken, waarop diens erfgenamen – in zijn naam – verweer voerden en duidelijk maakten dat Van Peij was overleden. De rechtbank wees echter vonnis tussen de gemeente en (wijlen) Van Peij, waarop de betrokken cassatieadvocaat op zeker dacht te spelen door in de cassatiedagvaarding maar de naam te gebruiken die in het vonnis stond vermeld, die van erflater dus; verkeerd gegokt evenwel.

EXCEPTIO PLURIUM LITIS CONSORTIUM

Over de zeldzame figuur van de processueel ondeelbare rechtsverhouding, dat wil – kort gezegd – zeggen een rechtsverhouding waar niet over geprocedeerd kan worden zonder alle betrokkenen in het geding te betrekken, gaat HR 2 december 2005, *RvdW* 2005, 135, rov. 4.1. Het gaat om een ingewikkeld geval van medeschuld en eigen schuld tussen drie partijen, waarbij twee partijen gedeeltelijk hoofdelijk aansprakelijk zijn. Die verhouding is niet processueel ondeelbaar: de

benadeelde staat het vrij slechts één aansprakelijke partij te dagvaarden. Het is dan ook omgekeerd geen probleem dat slechts één van de aansprakelijke partijen hoger beroep instelt tegen eiser (gelaedeerde), zonder de derde partij op te roepen.

PLEIDOOI

In HR 17 december 2004, *NJ* 2005, 68 speelde het volgende. In eerste aanleg werd een verzoek om pleidooi van eiser bij tussenvonnis afgewezen, waarna zijn vorderingen bij eindvonnis eveneens werden afgewezen. In appèl werd zowel het tussen- als het eindvonnis met grieven bestreden. Het hof, dat overigens wel pleidooi in appèl toestond, vond dat appellant geen belang had bij zijn grieven tegen het tussenvonnis van de rechtbank, waarbij het pleidooi in eerste aanleg was afgewezen, en bekrachtigde vervolgens wegens de ongegrondheid van de overige grieven het eindvonnis. In cassatie werd daarover geklaagd, maar de Hoge Raad legt in rov. 3.4.1 uit dat het hof niet op grond van eventuele gegrondbevinding van grieven tegen het tussenvonnis zowel het tussen- als eindvonnis kon vernietigen en de zaak terugwijzen om – na pleidooi – opnieuw te worden berecht.

RECHTSMIDDELEN

HOGER BEROEP

Appellabiliteit

Voor de rechtsbescherming bij inbezitneming op grond van de Deltawet grote rivieren geldt het bij onteigeningen gangbare stelsel. Appellanten werden derhalve niet-ontvankelijk verklaard in Hof Den Haag 18 november 2004, *NJF* 2005, 63, omdat zij cassatieberoep hadden moeten instellen. In bijzondere gevallen kan een rechtsmiddelenverbod worden doorbroken, niet echter als er een andere weg openstaat om te bewerkstelligen dat de gewraakte beslissing teniet wordt gedaan. Dat betekent dat het rechtsmiddelenverbod van artikel 700 lid 2 Rv tegen een verleend beslagverlof niet kan worden doorbroken, omdat langs de weg van artikel 705 Rv in kort geding opheffing van het beslag kan worden gevraagd; zie Hof

Den Bosch 5 juli 2005, *NJF* 2005, 349, rov. 6.1. Hof Amsterdam 23 juni 2005, *NJF* 2005, 380, rov. 2.8 hield het er – eveneens in een hoger beroep tegen een beslagverlof – nog op dat geen doorbrekingsgronden waren gesteld.

Tegen een beschikking waarin het verzoek tot het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht is toegewezen, staat geen rechtsmiddel open, ook niet als één van partijen denkt dat één van de deskundigen niet onpartijdig is. Hof Den Bosch 17 mei 2005, *NJF* 2005, 372 achtte het hoger beroep overigens wel ontvankelijk, omdat werd geklaagd over de schending van een fundamenteel rechtsbeginsel (hoor en wederhoor), maar bekrachtigde het bestreden vonnis vervolgens omdat de rechtbank eerst had beslist na beide partijen te hebben gehoord, waarbij ook de bezwaren tegen de deskundigen al aan bod waren gekomen.

Gebreken en herstel

Bij een vordering tot opheffing van een erf dienstbaarheid dienen ingevolge artikel 5:81 BW ook de beperkt gerechtigden in rechte te worden betrokken. In HR 28 januari 2005, *NJ* 2005, 297, *JBPr* 2005, 31 m.nt. M.O.J. de Folter had het hof uitgesproken dat zo'n oproep niet voor het eerst in appèl kan plaatsvinden, omdat dat de beperkt gerechtigde een instantie zou ontnemen. De Hoge Raad vernietigde evenwel, omdat volgens hem (zie rov. 4.1) pas na oproeping kan worden beoordeeld óf de beperkt gerechtigde wel verweer wil voeren. Verschijnt hij niet of refereert hij zich, dan is er geen probleem, slechts als hij inhoudelijk verweer wil voeren, kan worden vastgesteld dat hij van een instantie is beroofd.

Artikel 3:301 BW is een verraderlijke bepaling: het vereist dat een rechtsmiddel tegen een uitspraak waarvan de rechter heeft bepaald dat zij in de plaats treedt van een tot levering van een registergoed bestemde akte binnen acht dagen na het instellen van dat rechtsmiddel in de in artikel 433 Rv bedoelde registers moet worden ingeschreven, op straffe van niet-ontvankelijkheid. Appellant was dat vergeten in Hof Amster-

dam 26 september 2002, *NJ* 2005, 367, zodat niet-ontvankelijkverklaring volgde. Het hof oordeelde het incidentele appèl, waarin gevraagd werd de uitspraak van de rechtbank uitvoerbaar bij voorraad te verklaren, overigens wel ontvankelijk, omdat de ten aanzien van de verkrijging van registergoederen vereiste rechtszekerheid daarbij niet in het geding kwam.

Tussentijds hoger beroep

Sedert 1 januari 2002 geldt het verbod van tussentijds hoger beroep van tussenvonnissen, tenzij de rechter die mogelijkheid uitdrukkelijk openstelt; voorheen was de situatie spiegelbeeldig, tussentijds beroep stond open tenzij de rechter dat uitdrukkelijk uitsloot. Hoewel onder oud recht geweest, heeft HR 17 december 2004, *RvdW* 2005, 7, rov. 3.5 ook waarde voor de huidige praktijk. In een eerste tussenvonnis werd tussentijds hoger beroep uitdrukkelijk uitgesloten, maar in het tweede tussenvonnis werd dat niet bepaald. Eén van partijen appelleerde, om vervolgens alleen grieven tegen het eerste tussenvonnis te richten. Dat mag, aldus de Hoge Raad, en het appèl tegen het tweede tussenvonnis is dan ook niet een oneigenlijk, maar juist een noodzakelijk middel om klachten tegen het eerste tussenvonnis te kunnen richten. Aangenomen kan worden dat het ook naar huidig procesrecht derhalve is toegestaan om (uitsluitend) klachten tegen een eerste tussenvonnis te richten, als de rechtbank slechts van het tweede tussenvonnis appèl uitdrukkelijk openstelt.

HR 23 januari 2004, *NJ* 2005, 510 leerde al dat ook achteraf om toestemming kan worden gevraagd om tussentijds hoger (of cassatie)beroep in te mogen stellen. De rechter die – hetzij reeds in het vonnis, hetzij na daartoe strekkend verzoek – tussentijds hoger beroep openstelt, behoeft dat evenwel niet te motiveren; die beslissing wordt aan zijn procesbeleid overgelaten, aldus HR 9 september 2005, *NJ* 2005, 468, rov. 3. Hoewel de Hoge Raad in zijn arrest van 9 juli 2004, *JBPr* 2004, 66 (herhaald in HR 4 februari 2005, *NJ* 2005, 142, rov. 3) had geleerd dat de beslissing tot bevoegdverklaring, nadat op de voet van artikel 1022 Rv de exceptie van onbevoegdheid van de overheidsrechter wegens overeengekomen arbitrage was opgeworpen, een tussenvonnis is, waarvan – behoudens toestemming – geen tussentijds appèl openstaat, bleek het gerechtshof te Amsterdam in arresten van 21 oktober en 11 november 2004, *JBPr* 2005, 40 (rov. 2.3) en 41 (rov. 3.10) anarchistisch: het vond het appèlverbod in casu om 'proceseconomische redenen' ongewenst, omdat een ander oordeel over de bevoegdheidsvraag zou betekenen dat partijen hun geschil feitelijk zouden moeten laten beoordelen door de overheidsrechter en dat zij de beslissing omtrent diens bevoegdheid pas zouden kunnen aanvallen nadat deze de zaak bij eindvonnis zou hebben beslist. Kul natuurlijk, omdat een dergelijke redenering bij elk tussenvonnis kan worden opgehangen: bij een bij tussenvonnis gegeven bewijsopdracht bestaat immers ook de behoefte aan tussentijds appèl, omdat een andersluidend oordeel over de bewijs-

lastverdeling zou kunnen betekenen dat tal van getuigen voor niets zijn gehoord. Rechter in de leer dan het Amsterdamse Hof was Hof Den Haag 30 november 2004, *JBPr* 2005, 44 m.nt. I.P.M. van den Nieuwendijk, rov. 3, die appellante die eveneens opkwam tegen een bevoegdverklaring ex artikel 1022 Rv in een ontvankelijkheidsincident de deur wees. Datzelfde hof maakte in een arrest van 25 oktober 2005, *NJF* 2005, 452, rov. 7 duidelijk dat zulks anders ligt ten aanzien van artikel 843a Rv, omdat een vordering tot afgifte van stukken op grond van deze bepaling een zelfstandig onderdeel van de inleidende dagvaarding vormde en met een toewijzing van die vordering in een tussenvonnis (Rb. Rotterdam 19 mei 2004, *NJF* 2004, 526) omtrent enig deel van het gevorderde aan het geding een einde wordt gemaakt.

Grievens

In hoger beroep kennen wij nog altijd een grievensstelsel. In HR 24 juni 2005, *JOL* 2005, 388 bevestigde de Hoge Raad dan ook de beslissing van het hof dat appellante in zijn appèl niet-ontvankelijk diende te worden verklaard, omdat hij niet van grieven had gediend. Aan grieven wordt als eis gesteld dat daarin de gronden die de appellante aanvoert ten betoge dat de bestreden uitspraak behoort te worden vernietigd, behoorlijk in het geding naar voren worden gebracht, zodat zij voor de appèlrechter en de wederpartij die immers moet weten waartegen zij zich heeft te verweren, voldoende kenbaar zijn, zo herhaalde de Hoge Raad zijn vaste jurisprudentie op dit punt in HR 14 oktober 2005, *JBPr* 2006, 20 m.nt. A. Hammerstein, rov. 3.4.4. Hof Den Bosch accepteerde in een arrest van 16 september 2003, *NJ* 2005, 276, rov. 7.6 dat een grief die in in appèl gevoegde zaken naar voren wordt gebracht beide zaken kan betreffen, ook als die onderling kleine verschillen vertonen (waarna de Hoge Raad het cassatieberoep tegen dit arrest verwierp op 4 maart 2005, *JOL* 2005, 143).

Devolutieve werking

Wederom gingen enkele appèlrechters in de fout met de devolutieve werking van het hoger beroep. Die werking brengt (onder meer) mee dat de appèlrechter bij gegrond-

bevinding van het hoger beroep opnieuw heeft te beslissen over de in eerste aanleg berechte vordering, dus – ook zonder incidenteel appèl – buiten behandeling gebleven of verworpen verweren alsnog of opnieuw moet onderzoeken. In HR 7 oktober 2005, *RvdW* 2005, 111, rov. 3.5 had het hof bij de gegrondbevinding van de grieven inderdaad verzuimd op een niet-prijsgegeven verweer van de geïntimeerde te beslissen, zodat cassatie volgde. In HR 28 januari 2005, *JOL* 2005, 49 en 50, rov. 4.5 moest de Hoge Raad uitleggen dat ook een tussentijds appèl tegen een tussenvonnis van de rechtbank devolutieve werking heeft, hetgeen het hof in beide zaken had miskend. En in HR 8 april 2005, *JOL* 2005, 216, rov. 3.2.2 had het hof de grieven tegen de door de rechtbank toegewezen primaire vordering gegrond geoordeeld, maar daarbij verzuimd op de in appèl niet-prijsgegeven subsidiaire en meer subsidiaire vordering van oorspronkelijk eiser, thans geïntimeerde, te beslissen. In HR 12 november 2004, *NJ* 2005, 24, rov. 3.4 had de rechtbank (als – toen nog – appèlrechter) het goed gedaan, maar maakte de Hoge Raad duidelijk dat de devolutieve werking van het appèl niet slechts werking heeft als daarop door één van partijen een beroep wordt gedaan, maar ook *ambtshalve* dient te worden toegepast.

Varia

Tot HR 28 november 2003, *NJ* 2005, 465 m.nt. DA hield de Hoge Raad met ijzeren hand vast aan beroepstermijnen, maar in dat arrest werd een uitzondering aanvaard voor het geval degene die een rechtsmiddel wil aanwenden door een fout van (de griffie van) het gerecht niet tijdig wist en ook niet kón weten dat de rechter een beschikking had gegeven én diegene de beschikking eerst na het verstrijken van de termijn ontving. In HR 10 juni 2005, *NJ* 2005, 372, *JBPr* 2005, 64 m.nt. F.J.H. Hovens werd op dat arrest een beroep gedaan, in een situatie dat een op 9 december 2004 in een faillissementszaak – waarin de cassatietermijn acht dagen bedraagt – gewezen arrest van het hof pas op 17 december 2004 aan de procureur werd ‘vrijgegeven’, waarna op 24 december 2004 cassatieberoep werd ingesteld; vergeefs even-

wel, aldus de Hoge Raad in rov. 3.4, want uit het proces-verbaal van de zitting in appèl bleek dat meegedeeld was dat op 9 december 2004 uitspraak zou worden gedaan. Evenmin bood de Hoge Raad een opening in een situatie dat in verzet op een verstekvonnis de opposant niet meer in de gaten had gehouden wanneer vonnis (op tegenspraak) zou worden gewezen: HR 24 juni 2005, *JOL* 2005, 390.

Een geheel ontbrekende conclusie van eis in hoger beroep was geen probleem in HR 30 september 2005, *RvdW* 2005, 106, rov. 3.4, omdat de grieven waren opgenomen in de appèldagvaarding en geïntimeerde ook op die grieven was ingegaan; bij zijn klacht dat een schriftelijke conclusie van eis ontbrak, ontbeerde hij ‘een in rechte te respecteren belang’ (anders nog: HR 16 mei 2003, *NJ* 2003, 457, rov. 3.5). In HR 9 september 2005, *RvdW* 2005, 97, rov. 3.4.2 heeft de Hoge Raad zijn bijna een eeuw oude jurisprudentie (HR 20 maart 1913, *NJ* 1913, p. 636) herhaald dat het strookt met de eisen van een goede rechtspleging om aan te nemen dat in hoger beroep met het oog op het verkrijgen van een executoriale titel aan de vordering tot vernietiging van het bestreden vonnis een vordering tot ongedaanmaking van de ingevolge dat vonnis verrichte prestatie wordt verbonden; dat moet dan echter wel worden *gevorderd*, en vaak verzuimen appellanten – wellicht van deze mogelijkheid niet op de hoogte – dat. Eveneens vaste jurisprudentie is dat de omstandigheid dat een appellante niet meer op de memorie van antwoord heeft gereageerd, in het algemeen ten gevolge heeft dat de bij de memorie overgelegde producties alsook hetgeen in die memorie is opgemerkt door het hof niet als onweersproken mogen worden aangemerkt en dat dat in beginsel ook te gel- den heeft indien het principale hoger beroep is gevolgd door een incidenteel hoger beroep. De jongste loot aan deze inmiddels steeds dikker wordende stam is HR 14 oktober 2005, *JOL* 2005, 568, rov. 3.3.2.

CASSATIEBEROEP

Tussentijds cassatieberoep

Dat sinds 1 januari 2002 – zonder toestemming van de appèlrechter – geen tussen-

tijds cassatieberoep van tussenuitspraken openstaat, mag inmiddels bekend worden verondersteld, behoudens bij enkele cassatie-advocaten. In HR 21 januari 2005, *JOL* 2005, 35, rov. 3, HR 24 juni 2005, *JOL* 2005, 398, rov. 3.2 en HR 21 oktober 2005, *JOL* 2005, 598, rov. 3 verklaarde de Hoge Raad eisers respectievelijk verzoekster tot cassatie dan ook zonder meer niet-ontvankelijk in hun beroep tegen een tussenarrest respectievelijk -beschikking. Eiser in HR 21 januari 2005, *JOL* 2005, 56, rov. 3 had er nog net een verhaal bij, te weten dat de in appèl bestreden tussenvonnissen van de rechtbank alle van vóór 1 januari 2002 dateerden, zodat voor het in dat appèl door het hof gewezen tussenarrest dan maar het oude recht zou moeten gelden, of zoiets; een betoog dat in verband met overgangsartikel VII lid 2 uiteraard werd verworpen. Sterker was het betoog in HR 18 februari 2005, *NJ* 2005, 575, *JBPr* 2005, 37 m.nt. H.W. Wiersma onder 45, waarin zes eisers tot cassatie van een tegen hen allen gewezen arrest van het hof cassatieberoep instelden, hoewel dat slechts ten opzichte van eiser sub 1 een eindarrest was. De Hoge Raad wilde echter in rov. 3 niet weten van het argument dat samenhang van de zaken een uitzondering zou kunnen rechtvaardigen, en verklaarde eisers sub 2-6 niet-ontvankelijk.

Hoewel al in HR 23 januari 2004, *NJ* 2005, 510 was uitgemaakt dat een toestemming achteraf alsnog de poort naar de Hoge Raad kan ontsluiten, zolang althans binnen de termijn beroep is ingesteld, was dat aan verweerder in cassatie in HR 23 september 2005, *JOL* 2005, 509, rov. 3 niet besteed. Die betoogde dat de toestemming van het hof eerst na het verstrijken van de cassatietermijn was gegeven, hoewel het beroep tijdig was ingesteld. Een vergeefs betoog derhalve. Anders lag dat in HR 17 december 2004, *NJ* 2005, 511 m.nt. DA, *JBPr* 2005, 18 m.nt. H.W. Wiersma, rov. 3.3. Daarin wees het hof op 24 juni 2003 een tussenarrest, waarna één van partijen op 15 juli 2003 vroeg om alsnog te bepalen dat tussentijds cassatieberoep kon worden ingesteld. Het hof honoreerde dat verzoek pas op 9 maart 2004, waarna op 19 maart 2004 beroep in cassatie werd inge-

steld. Dat was evident te laat, aldus de Hoge Raad.

Incidentele vordering schorsing/uitvoerbaarverklaring bij voorraad

In een principiële uitspraak van 9 april 2004, *NJ* 2005, 130 heeft de Hoge Raad bepaald dat in cassatie geen plaats is voor een incident tot schorsing van een uitvoerbaar bij voorraad verklaarde uitspraak, zoals we dat (wel) in hoger beroep kennen (artikel 351 Rv). In HR 8 april 2005, *NJ* 2005, 529, *JBPr* 2005, 48 m.nt. K. Teuben, rov. 3.3 heeft de Hoge Raad benadrukt dat dat niet alleen voor de dagvaardingsprocedure, maar ook voor de verzoekschriftprocedure geldt. Wel kent (ook) de cassatieprocedure het spiegelbeeldige incident van artikel 234 Rv, welke bepaling grondslag geeft een uitspraak bij wege van incident uitvoerbaar bij voorraad te verklaren als de (appèl)rechter dat niet had gedaan. Vaste maatstaf bij de beoordeling van een dergelijke vordering is een afweging van de belangen van partijen, in het licht van de omstandigheden van het geval, zo ook in HR 14 oktober 2005, *NJ* 2006, 118, rov. 3.5. De Hoge Raad zag bij de toewijzing van de incidentele vordering overigens wel ruimte voor een kostencompensatie, omdat eiser in het incident in de vorige instantie ook niet om uitvoerbaarverklaring bij voorraad had gevraagd.

VERZET

Van een daad van bekendheid als bedoeld in artikel 81 lid 1 Rv-oud (artikel 143 lid 2 Rv) is sprake wanneer de veroordeelde enige daad heeft gepleegd waaruit noodzakelijkerwijs voortvloeit dat het vonnis aan hem bekend is. Dat is, aldus HR 23 september 2005, *NJ* 2005, 487, *JBPr* 2006, 4 m.nt. I.P.M. van den Nieuwendijk, rov. 3.4, pas het geval als die daad naar buiten – maar niet noodzakelijkerwijs tegenover de wederpartij of diens raadsman – is verricht en de hiervóór bedoelde bekendheid daar ondubbelzinnig uit volgt. Als derhalve het verstekvonnis in een andere procedure tussen dezelfde partijen door de wederpartij bij dagvaarding als productie in het geding is gebracht en op die dagvaarding is geantwoord, dan is nog geen sprake van een daad van bekendheid van

de zijde van de defaillant. Van een daad van bekendheid van de republiek Chili was volgens Rb. Rotterdam 10 augustus 2005, *NJF* 2005, 369 wel sprake, omdat het Chileense ministerie van Buitenlandse Zaken – een (relevant) orgaan van de republiek Chili – een uitvoerige brief over een tegen Chili gewezen verstekvonnis aan de Nederlandse ambassade in Chili had geschreven.

De stelling dat opposante de Nederlandse taal niet of niet goed machtig zou zijn werd gepasseerd door Ktr. Dordrecht 31 maart 2005, *Prg.* 2005, 78 en 208, omdat zij de brief van haar gemachtigde, waarin op de inhoud van een verstekvonnis werd ingegaan had mede-ondertekend. Ten aanzien van de verzettermijn oordeelde Rb. Den Haag 11 mei 2005, *JBPr* 2005, 57 m.nt. H.F. van Rijswijk, rov. 3.4 dat het overgangsrecht meebrengt dat als een verstekvonnis vóór 1 januari 2002 is gewezen, maar betekening in persoon eerst nadien plaatsvindt, de oude verzettermijn van 14 dagen van artikel 81 Rv-oud geldt en niet de nieuwe termijn van vier weken van artikel 143 lid 2 Rv; opposant, die 27 dagen na de betekening in persoon in 2004 verzet instelde van een zes jaar oud verstekvonnis, werd derhalve niet-ontvankelijk verklaard.

Wat te doen als opposant in een verzetprocedure terecht aanvoert dat hij ten tijde van het uitbrengen van de inleidende dagvaarding gewoon op een GBA-adres in Nederland stond ingeschreven, zodat ten onrechte openbaar was betekend? Rb. Zwolle 30 juni 2004, *NJF* 2005, 110 loste de kwestie op met het oordeel dat alle extra (betekenings- en advertentie)kosten voor rekening van oorspronkelijk eiser behoorden te komen, maar dat er geen aanleiding bestond om de inleidende dagvaarding nietig te verklaren; gedaagde/defaillant/opposant had immers volop de gelegenheid om in de verzetprocedure (alsnog) verweer te voeren.

HERROEPING

Toen in een herroepingsprocedure bleek dat een brief niet op 17, maar op 24 juli 2002 was verzonden (hetgeen in casu groot verschil maakte) besloot Rb. Zutphen 17

november 2004, *NJF* 2005, 42 dat het geding moest worden heropend. Daarbij liet zij – terecht – in het midden of de wederpartij en de rechtbank met opzet op het verkeerde been waren gezet, dan wel te goeder trouw.

RECHTSMIDDELEN IN VERZOEKSCRIFTPROCEDURES

Ook in verzoekschriftprocedures kan cassatieberoep slechts door (tussenkomst van) een advocaat bij de Hoge Raad worden ingesteld, aldus artikel 426a Rv. In HR 11 februari 2005, *NJ* 2005, 143, *JBPr* 2005, 34 m.nt. M.T.A.H. de Koning werd er flink gerommeld, waarbij een advocaat bij de Hoge Raad kennelijk een soort procureursfunctie probeerde te vervullen. De cassatietermijn verstreek op 14 mei 2004, maar enkele dagen daarvoor – op 8 mei 2004 – had de (kennelijk behandelend) advocaat in het arrondissement Amsterdam een cassatieverzoekschrift ‘spoedheidshalve’ aan de Hoge Raad gefaxt. Op 11 mei 2004 zond de advocaat bij de Hoge Raad een fax aan de griffie, met uitsluitend een door hem ondertekend laatste blad van het cassatieverzoekschrift, met het verzoek het laatste blad van het op 8 mei 2004 gefaxte exemplaar daardoor te vervangen. Na het verstrijken van de cassatietermijn werden er op 19 mei en 9 juni 2004 nog ondertekende kopieën respectievelijk originelen nagezonden. De Hoge Raad constateerde dat het op 8 mei 2004 gefaxte exemplaar niet was ondertekend door een advocaat bij de Hoge Raad, welk gebrek slechts zou kunnen worden hersteld door indiening, binnen korte termijn, van een naar behoren ondertekend origineel exemplaar van het verzoekschrift (vgl. HR 11 juli 2003, *NJ* 2003, 565, rov. 3.2). De bij faxbrief van 11 mei 2004 nagezonden – en ondertekende – laatste bladzijde van het verzoekschrift kon volgens de Hoge Raad niet worden aangemerkt als een naar behoren ondertekend exemplaar van het verzoekschrift en de brieven van 18 mei en 9 juni 2004 waren niet ‘binnen korte tijd’ na 8 mei 2004 ingediend, zodat niet-ontvankelijkverklaring volgde. Treedt overigens wél een advocaat bij de Hoge Raad op, maar verzuimt deze in het verzoekschrift middelen op te nemen,

dan volgt ook niet-ontvankelijkverklaring: HR 8 juli 2005, *NJ* 2006, 95, rov. 3.1. De stelling van deze advocaat dat hij ten tijde van indiening van het verzoekschrift nog niet over de bestreden uitspraak beschikte bood geen soelaas, omdat gebleken was dat hij daar iets later – en nog steeds binnen de cassatietermijn – wel over beschikte; zie ook HR 2 september 2005, *JOL* 2005, 449.

SCHADESTAATPROCEDURE

In HR 8 april 2005, *NJ* 2005, 371 vernietigde de Hoge Raad een arrest van het gerechtshof te Den Bosch, dat ten onrechte oordeelde dat verwijzing naar een schadestaatprocedure slechts mogelijk is als aannemelijk is dat enige schade is geleden: voor toewijzing van de vordering tot schadevergoeding nader op te maken bij staat is echter al voldoende dat de *mogelijkheid* dat schade is of zal worden geleden, aannemelijk is (rov. 3.4); zie ook HR 28 oktober 2005, *JOL* 2005, 606, rov. 3.7.

UITSPRAAK

Langs de weg van artikel 31 Rv kunnen uitspraken die een kennelijke fout bevatten op eenvoudige wijze worden hersteld. In een arrest van Hof Leeuwarden van 4 mei 2005 was van een dergelijke ‘kennelijke fout’ – die uit het arrest zelf bleek – geen sprake: na vernietiging van het deelvonnis van de rechtbank had het hof de zaak teruggewezen naar de rechtbank, in de veronderstelling dat de rechtbank nog geen eindvonnis had gegeven. Dat laatste bleek echter niet juist te zijn en tot groot genoegen van partijen werd in Hof Leeuwarden 20 juli 2005, *JBPr* 2005, 74 m.nt. S.M.A.M. Venhuizen een gezamenlijk verzoek tot rectificatie gehonoreerd, waarbij het hof de zaak alsnog aan zichzelf hield; het alternatief zou een omslachtige cassatieprocedure met hetzelfde resultaat zijn geweest.

Via artikel 28 lid 2 Rv kan eenieder die dat verlangt afschriften van (in beginsel geanonimiseerde) rechterlijke uitspraken verkrijgen, welk verzoek aan de griffier dient te worden gericht. Weigert deze geheel of gedeeltelijk aan het verzoek te voldoen, dan kan op grond van artikel 28 lid 6 Rv

schriftelijk verzet bij de voorzieningenrechter worden ingesteld. Er is daarnaast niet ook nog plaats voor een kort geding bij de voorzieningenrechter, aldus Voorzieningenrechter Rb. Amsterdam 13 januari 2005, *NJF* 2005, 95.

Tegen het eindvonnisgedeelte van een deelvonnis dient aanstonds hoger beroep te worden ingesteld en niet eerst bij gelegenheid van een hoger beroep tegen het latere eindvonnis. Dat laat echter de ontvankelijkheid van het appèl tegen een eerder tussenvonnis onverlet, en ook de ontvankelijkheid van het appèl tegen het tussenvonnisgedeelte van het deelvonnis, aldus Hof Den Bosch 11 januari 2005, *JBPr* 2005, 45, met een uitvoerige en instructieve noot van H.W. Wiersma.

Als gedaagde in conventie/eiser in reconventie na de conclusie van repliek in conventie/antwoord in reconventie niet meer reageert, dan kan daaruit nog niet zonder meer worden afgeleid dat zij het conventionele verweer heeft laten varen en niet volhardt in haar reconventionele vordering, aldus Hof Den Bosch 8 maart 2005, *JBPr* 2005, 72 m.nt. H.F. van Rijswijk.

Als een hof op 25 november 2003 arrest wijst en op de voet van artikel 31 Rv op 17 februari 2004 een herstelarrest, dan heeft eiser tot cassatie bij zijn cassatieberoep tegen het herstelarrest geen belang, aldus HR 25 februari 2005, *JOL* 2005, 129, rov. 3.2, als op zijn cassatieberoep tegen het oorspronkelijke arrest (op gelijke datum, zie *JOL* 2005, 128) vernietiging volgt. Het herstelarrest hield slechts in dat een termijn van twee jaar in het oorspronkelijke dictum als ‘drie jaar’ moest worden gelezen. A-G Wesseling-van Gent legt in haar conclusie onder 2.25 uit dat tussen partijen het oorspronkelijk arrest van 25 november 2003 met een verbeterd dictum, zoals bepaald in het herstelarrest, geldt. Nu na verbetering geen nieuwe termijn gaat lopen, dienen klachten tegen het arrest van 25 november 2003 met een rechtsmiddel tegen dát arrest, dat is ingesteld binnen de beroepstermijn, in cassatie te worden voorgelegd.

WIJZIGING VAN EIS

In HR 30 september 2005, *RvdW* 2005, 106 had appellante haar eis eerst bij pleidooi in appèl gewijzigd; de Hoge Raad – rov. 3.5.2. – zag daar echter geen been in, omdat duidelijk was dat appellante in de appèldagvaar-

ding wel had bedoeld ook toewijzing van haar reconventionele vordering te vorderen, maar dat had verzuimd. Een verandering of vermeerdering van eis in appèl is ook mogelijk als betrokkene in eerste aanleg een met die verandering of vermeerdering strijdig standpunt heeft ingenomen, aldus Hof Den

Bosch 21 december 2004, *NJF* 2005, 228. Een eiswijziging in kort geding behoeft volgens Voorzieningenrechter Rb. Arnhem 4 maart 2005, *NJ* 2005, 340, rov. 2 niet schriftelijk, als dat zich niet laat verenigen met de aard van het kort geding en de daarin vereiste spoed.

NIEUWE WETGEVING

VEEGWET NIEUW BPR

Op 15 oktober 2005 is de Wet van 8 september 2005 tot aanpassing van enkele onderdelen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en enige andere wetten in verband met het nieuwe procesrecht, *Stb.* 455, beter bekend als de Veegwet Nieuw BPR, in werking getreden. Zie over deze wet, die een aantal belangrijke wijzigingen bevat: *Advocatenblad* 2003-11, p. 484-485.

REPARATIEWET II JUSTITIE

In beperktere wijzigingen dan de Veegwet Nieuw BPR voorziet de Reparatiwet II Justitie, de Wet van 22 december 2005, *Stb.* 2006, 24, die op 1 februari 2006 in werking is getreden. Deze reparatiwet strekt tot herstel van wetstechnische gebreken en leemten alsmede aanbrenging van andere wijzigingen van ondergeschikte aard in diverse wetsbepalingen op het terrein van het ministerie van Justitie, dus niet slechts in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

VERHOOGING GRIFFIERECHT

Bij Besluit van 13 januari 2006, *Stb.* 2006, 26, zijn de griffierechten per 1 februari 2006 verhoogd met 1,8%, het percentage waarmee de consumentenprijsindex tussen 31 augustus 2004 en 31 augustus 2005 is gestegen.

UITVOERINGSWET EUROPESE

EXECUTORIALE TITEL

Op 21 oktober 2005 is de Uitvoeringswet verordening Europese executoriale titel (Wet van 28 september 2005, *Stb.* 2005, 485), in werking getreden. De wet strekt tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 805/2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen (PbEU 2004, L 143/15). Met deze verordening is het

onder bepaalde voorwaarden mogelijk om niet-betwiste, civiele schuldvorderingen in andere lidstaten te executeren zonder dat eerst een exequaturprocedure moet worden gevoerd. Zie M. Freudenthal, 'Europese Executoriale Titel: twijfelachtige aanwinst', *Advocatenblad* 2005-6, p. 302-303.

WIJZIGING ROLREGLEMENT

Van alle hoven heeft slechts het gerechtshof te Den Haag zijn op 1 juli 2004 al gewijzigde rolreglement per 1 januari 2006 nader aangepast. Zie voor dit op 27 oktober 2005 vastgestelde reglement *Stcrt.* 2005, 223, p. 36-38.

AFSCHAFFING VERPLICHT PROCURAAAT

Bij brief van 17 mei 2005 (kenmerk 5350094/805, kenbaar via www.justitie.nl) heeft de minister van Justitie de Tweede Kamer, in vervolg op eerdere berichten, laten weten de afschaffing van het verplicht procuraat te willen nastreven. Inwerkingtreding van een daartoe strekkend wetsvoorstel is beoogd per 1 juli 2007. Op 24 maart 2006 heeft de ministerraad laten weten met het wetsvoorstel in te kunnen stemmen, waarna het voor advies aan de Raad van State is gezonden. Zie P.H. Ch.M. van Swaaij en R.T.M. Stallmann, 'Ministerie onderschat gevolgen afschaffing procuraat', *Advocatenblad* 2005-1, p. 18-23 en de daaropvolgende discussie in *Advocatenblad* 2005-2, p. 72-73, 2005-3, p. 124 en 2005-4, p. 178-179.

NEVENVESTIGINGS-

EN ZITTINGSPLAATSEN

Bij Besluit van 31 mei 2005, *Stb.* 2005, 290 is het Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen en de bijlage bij dat besluit per 15 juni 2005 gewijzigd, zulks in verband met een aantal gemeentelijke herindelingen in de arrondissementen Zutphen, Arnhem en Zwolle-Lelystad.

WET OP DE RECHTSBIJSTAND

Bij Wet van 22 december 2005, *Stb.* 2006, 9 is de Wet op de rechtsbijstand gewijzigd, waarbij het in die wet gehanteerde inkomens- en vermogensbegrip is aangepast aan het fiscale inkomens- en vermogensbegrip. De wet vloeit voort uit het kabinetsbeleid om in alle inkomensafhankelijke regelingen als draagkrachtbegrip het belastbaar inkomen te hanteren, ter wille van harmonisatie, vereenvoudiging, transparantie en armoedevalbestrijding. Met de inwerkingtreding van deze wet per 1 april 2006 is de verklaring omtrent inkomen en vermogen verdwenen. Op basis van het sofi-nummer van de rechtzoekende en (eventueel) dat van zijn partner wordt bij de betreffende belastinginspecteur opgave gevraagd van het verzamelinkomen of het belastbaar loon, alsmede van het vermogen dat meer bedraagt dan het heffingvrije vermogen. Met de wet is primair beoogd de administratieve lasten van zowel van rechtsbijstandverlener als rechtzoekende te verlagen, maar ook zou het systeem recht doen aan het uitgangspunt dat wordt aangesloten bij de actuele draagkracht van de rechtzoekende.

BASISBEDRAG VERGOEDING

RECHTSBIJSTAND VERHOOGD

Bij regeling van de minister van Justitie van 14 juni 2005, *Stcrt.* 2005, 118, p. 21 is het basisbedrag als bedoeld in artikel 3 lid 1 van het Besluit vergoeding rechtsbijstand 2000 per 1 juli 2005 verhoogd naar € 99,10. De vergoeding voor administratieve lasten is verhoogd naar € 32,66. Naar aanleiding van de per 1 april 2006 gewijzigde Wet op de rechtsbijstand is echter in *Stcrt.* 2006, 14, p. 8 een Ontwerpbesluit verschenen, waarbij de vergoeding voor de administratieve kosten juist weer wordt verlaagd tot € 16,33.

VERRUIMING GESUBSIDIEERDE RECHTSBIJSTAND BIJ GRENDOverschrijdende geschillen

Op 2 maart 2005 is de Implementatie richtlijn rechtsbijstand (Wet van 19 februari 2005, *Stb.* 2005, 90) in werking getreden. De wet strekt tot uitvoering van Richtlijn nr. 2003/8/EG van de Raad van de Europese Unie van 27 januari 2003 (PbEU, L 26/41). Deze richtlijn beoogt door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften over gesubsidieerde rechtsbijstand bij grensoverschrijdende geschillen de toegang tot de rechter bij die geschillen te verbeteren, onder andere door te voorzien in een vergoeding van kosten die specifiek met het grensoverschrijdend karakter van het geschil te maken hebben (onder andere kosten van tolken, vertalingen en reiskosten). Implementatie heeft plaatsgevonden door toevoeging van de artikelen 23a-k aan de Wet op de rechtsbijstand. Veel bepalingen van de richtlijn behoeft

overigens niet te worden geïmplementeerd, omdat de Wet op de rechtsbijstand daarmee al in overeenstemming was.

JURIDISCH LOKET

Op 24 januari 2006 is bij de Tweede Kamer het wetsvoorstel tot Wijziging van de Wet op de rechtsbijstand houdende herijking van de verlening van rechtsbijstand door de raden voor rechtsbijstand en de invoering van een lichte adviestoevoeging, alsmede de regeling van de vergoeding van conflictbemiddeling (30 436) ingediend. Het wetsvoorstel voorziet in opheffing van de bureaus voor rechtshulp in hun huidige vorm. De raden voor rechtsbijstand gaan een nieuwe stichting 'het juridisch loket' oprichten; de bureaus kunnen opgaan in die stichting of zich vestigen als advocatenkantoor. Het juridisch loket zal zich moeten beperken tot de eerstelijns rechtshulp. Voorts voorziet het voorstel in een systeem voor vergoeding van

mediation aan personen die in aanmerking komen voor gefinancierde rechtsbijstand; de raden voor rechtsbijstand gaan daartoe een registratie van gecertificeerde conflictbemiddeling opzetten.

GERECHTSTOLKEN EN BEËDIGDE VERTALERS

Op 14 december 2004 is het wetsvoorstel Gerechtstolken en beëdigde vertalers bij de Tweede Kamer (29 936) ingediend. Dit wetsvoorstel strekt tot het instellen van een register voor gerechtstolken en beëdigd vertalers en de introductie van een afnameplicht voor de gerechten, het Openbaar Ministerie, de IND, de politie en de Koninklijke marechaussee. Het wetsvoorstel biedt enkele waarborgen ten aanzien van de integriteit en de vorm van een geheimhoudingsverplichting, een eed en een klachten- en doorhalingsregeling.

LITERATUUR

Berg, A.J. van den, (hoofddred.), *Yearbook commercial arbitration: volume XXX-2005*, The Hague: Kluwer 2006.

Brenninkmeijer, A.F.M. en H.J. Bonenkamp c.s., *Handboek mediation*, 3e geheel herziene druk, Den Haag: Sdu Uitgevers 2005.

Brenninkmeijer, A.F.M., E. Schutte en J. Spierdijk, *Juridische aspecten van mediation*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2005.

Hartog Jager, W.H.B. den, *Procederen met of zonder procesvertegenwoordiger: de stand van zaken in 2005*, Deventer: Kluwer 2005.

Heeswijk, V.J.A.J.C. van, c.s., *De executieveiling: enige aspecten nader toegelicht*, Zutphen: Paris 2005.

Hovens, F.J.H., *Het civiele hoger beroep: een rechtsvergelijkend onderzoek naar de functies van het hoger beroep in burgerlijke zaken* (diss. Tilburg), Deventer: Kluwer 2005.

Kate, Th.B. ten, *Herroeping, verbetering en aanvulling van burgerrechtelijke uitspraken (artikelen 382-393, 31, 32 Rv)*, Deventer: Kluwer 2005.

Kropholler, J., *Europäisches Zivilprozessrecht: Kommentar zum EuGVO und Lugano-Übereinkommen und Europäischem Vollstreckungstitel*, 8e geheel herziene druk, Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft 2005.

Lodder, A.R., J. Dumortier en S.H. Bol, *Het recht rond elektronische handtekeningen: Richtlijn 1999/93/EG en de omzetting in België en Nederland*, Deventer: Kluwer 2005.

Meijknecht, P.A.M., *Infrastructuur en hoofdbeginselen van burgerlijk procesrecht*, 2e druk, Deventer: Kluwer 2005.

Mierlo, A.I.M. van, c.s., *Het wetsvoorstel collectieve afwikkeling massaschade*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2005.

Mierlo, A.I.M. van, C.J.J.C. van Nispen en M.V. Polak, *Burgerlijke rechtsvordering: tekst & commentaar: de tekst van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorzien van commentaar*, 2e druk, Deventer: Kluwer 2005.

Plas, C.G. van der, *De taak van de rechter en het IPR: een verkenning van de grenzen van de taak van de Nederlandse rechter bij de toepassing van vreemd privaatrecht en publiekrecht* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2005.

Punt, H.G., *Memo beslagrecht*, Deventer: Kluwer 2005.

Stein, P.A. en A.S. Rueb, *Compendium van het burgerlijk procesrecht*, 15e druk, Deventer: Kluwer 2005.

Teuben, K., *Rechttersregelingen in het burgerlijk (proces)recht* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2005.

Veegens, D.J., E. Korthals Altes en H.A. Groen, *Cassatie in burgerlijke zaken*, 4e druk, Deventer: Kluwer 2005.

Zilinsky, M., *De Europese executorialie titel: tijdige tenuitvoerlegging van vermogensrechtelijke beslissingen in de Europese Unie gezien vanuit verschillende internationale instrumenten* (diss. VU Amsterdam), Deventer: Kluwer 2005.